

Mats Johansson, svenskur leikhússtjóri:

Sjónleikurin stóran týdning fyri málsliga identitetin

Ein miðvísur mentanarpolitikkur við einum virknum leikhúsvirksemi hevur stóran týdning fyri tann málsliga identitetin.

Fyri líta tjóð sum ta føroysku ræður um at verja og fjálga um málið og til tess er sjónleikurin eitt gott amboð. Eg haldi, at tað almenna eigur at gera alt tað er ment, at stuðla sjónleikavirksemi, sigur Mats Johansson, stjóri á svenska Ríkisleikhúsinum, sum júst hevur vitjað í Føroyum.

Mats Johansson er 61 ára gamal. Hann er føddur í Göteborg og hevur útbúgv seg í bókmentasøgu og fronskum máli. Í dag er hann ein av oddamonnunum í svenska sjónleikaheiminum. Sum stjóri á Ríkisleikhúsinum »Riksteatern« hevur hann umleið 400 fólk í arbeiði og skal árliga umsita millum 150 og 200 mill. kr.

Vit hittu hann ein fyrrapart — á matstovuni á Hotel Hafnia. Fryntligur maður og skjótur at svara spurningum. Hetta er fyrstu ferð hann vitjar í Føroyum. Neyvan er tað heldur síðstu ferð, skilt á honum.

Hugtikin

— Eg eri ikki sært hugtikin av landi tykkara og fólkunum. Øll eru so vinsom, og so duga og skilja flestu tykkara svenskt. Hvør skuldi trúð tí — her mitt úti í tí brimbarda Atlandshavi sigur hann brosand.

Men hví leita sær til hesar fjarskotnu oyggjar hesa harðbalnu ársins tíð! Orsøkin er hon, at heimskenda Cullbergballetin, sum hevur vitjað kring alt Europa, nú hevur eina friðu — og hana vildu tey so sleppa at brúka í Føroyum. Og tað stjórin í Norðurlandahúsinum eisini er svenskt, so var tað lagamanni at gera álvara burtur úr hesi fyrri tey, og serdeilis fyrri føroyingar, sjáldsomu ferð. Ballett er ikki júst nakað, sum er vanligt at siggja á føroyskum palli.

Tað visti seg so eisini, at tað varð spælt fyrri fullum húsum heilar triggjar ferðir, áðrenn sjónleikarólkini fóru avstaðaftur.

Mats Johansson er sera væl nøgdur við vitjanina í

Føroyum. Hann heldur fyrri, at tað var stór uppliving hjá leikarunum at framføra ballett fyrri føroyskum áskoðarum, tí teir alla tíðina royndu at liva seg inn í framförlurnar.

Norðurlandahúsið og norðurlenskar hugsjónir

Og um Norðurlandahúsið sigur Mats Johansson:

— Tit hava fingið eitt framúrskarandi hús, sum eg, uttan at smæðast, haldi, atw allir aðrir norðbúgvur mugu øvunda tykkum. Slikt hús má vissuliga hava stóran týdning fyrri tykkum sum fólk. Ikki er tað bert vakurt, men tað er nýtiligt til so mong mentanarlig endamál. Tí brga bæði smálutirnir og heildin fyrri. Her hava tit so sanniliga fingið ein karm, ið er einum norðurlenskum samstarvi verður. Skal eg vera heilt ærligur, so haldi eg, at slikt hús átti at verði í øllum høvuðsstøðunum í Norðurlondum — sum ein berari og formidlari av teirri norðurlensku hugsjónini.

Fólkasjónleikur

Men lat okkum fara úr Føroyum til Sveríki eitt bil! Mats Johansson greiðir eitt sindur frá sjónleikara- og leikhúsvirkseminum í heimlandi sínum.

Tað er stórus áhugi fyrri sjónleiki í Sveríki — bæði tí at framføra sjónleik og at hyggja at. Sammett við Danmark, so er sjónleikurin í Sveríki enn ungur.

Tað var ikki fyrr enn í 20-árunum, at gongd kom á svenska fólkasjónleikin. Tað var í tráð við dreymin um at fáa sjónleikin út til allar landsdins íbúgvur —

uttan mun til hvar teir búgva, ella hvønn stætt teir hoyra til í samfelagnum.

Mentanarpolitikkur

Grundarlagið undir tí núverandi mentanarvirkseminum varð lagt í 1974, tá táverandi myndugleikar settu út í kortið við einum nýggjum mentanarpolitikki. Ein avleiðingin av hesum politikki varð, at sett vóru á stovn leikhús í hvørjum landsparti — leni.

Endamálið við hesum mentanarpolitikkinum var at rækka flest øll búpláss í tí stóra landinum við sjónleikinum. Tey mentanarligu tiltøkini, sum tað almenna var við at stuðla, skuldu ikki bert koma býarinnar børnum til góða — men harafturimóti flestu av landsins íbúgvum.

Ríkisleikhúsið

Ein týdningarmiklan leiklut í hesum mentanarvirkseminum hevur so Ríkisleikhúsið havt. Tað er sjálvt grundarlagið undir royndini at fáa sjónleikin út til fólk. Og hevur hetta arbeiðið eisini eydnast væl.

Tí er Mats Johansson ikki í iva um.

Tað visir seg í dag, at sera stórus áhugi er fyrri at framføra sjónleik kring alt Sveríki. Uppgávan hjá Ríkisleikhúsinum er at stuðla og hjálpa teimum lokalu leikhúsunum og annars vera við til at fylla karmin út, t.v.s. at hava so nógvur framförlur so nógvu staðni sum gjørligt til tess at geva øllum svi-um lut í tí virkseminum, sum teir við skatti sínum eru við til at fígga.

Nærum alla staðni verð-

Norðurlandahúsið er avbera góður formidlari av teimum norðurlensku hugsjónunum, sigur Mats Johansson, svenskur leikhússtjóri sum júst hevur vitjað í Føroyum

ur sjónleikur framförlur. Har eingi leikhús eru, verða so gamlir verksmiðjubygningar, grótbrot, fimleikarhallir o.m.a. brúkt. Serliga stórt er hetta virksemin um summarið, og onkustaðni í Sveríki er ein heil kommuna við í einum leiki, sum verður framförlur á hvørjum ári.

Nógv fólk og nógvir pengar

At svenska Ríkisleikhúsið hevur møguleika at rækka út til øll herðashorn av landinum er nú heldur ikki so lægt. Tí við eini fíggarætlan uppá nærum 200 mill. kr. og einum »stabi« uppá umleið 400 fólk, so er eyðsæð, at okkurt fæst burturúr.

Meginparturin av hesum pengum kemur frá svenska statinum, meðan ein partur er frá teimum lokalu fyrireikarunum.

Mats Johansson heldur seg ikki fara skeivan, tá hann sigur okkum, at við teimum 2500 framförlunum tey árliga hava í Sveríki, hinum Norðurlondunum og so eisini aðrastaðni í heiminum, so er Ríkisleikhúsið helst eitt av heimsins størstu.

Tað er ið hvussu so er nakað »unikt« við hesum leikhúsinum heldur hann. Og hví er tað so, spurdu vit:

Endamálið

— Endamál okkara er at framføra sjónleik úti um alt landið og at hava eina fjølbroytta skrá. Vit hava framförlur í teimum lokalu leikhúsunum, men har eingi tilik eru, har vitja vit so í fólkisins húsi, sum finst á øllum størplássum. Og har slík ikki eru, har brúka vit so fimleikarhallir o.l.

Vit taka annars stig til at gera nýggjar leikir, og vit keypa so eisini leikir frá øðrum. Teimum ferðast vit so kring landið við.

Mats Johansson sigur viðari, at stovnurin er skipaður sum ein fólkarrørsla til frama fyrri sjónleikin.

Ríkisleikhúsið fevnir so eisini um meira enn 200 lokala sjónleikarfeløg. T.v.s. at umframt tey fólk, sum eru í fæstum starvi, so er ein hópur av sjálvboðnum, ið taka sær av fyrireikingum í samband við framförlurnar, tá Ríkisleikhúsið er á vitjan.

Hóast Ríkisleikhúsið ferðast kring landið við yrkisleikarum, so er endamálið eisini at fremja og stuðla virksemin hjá áhugaleikarum. Eitt nú lænir Ríkisleikhúsið út tilfar o.a. til ymsar áhugabólkar kring landið.

Barna- og ungdomssjónleikur

Ein sera týðandi táttur í øllum virkseminum hjá Ríkisleikhúsinum er barna- og ungdomssjónleikurin. Heilar 11 mill. kr. av tí almenna stuðlinum uppá 122 mill. svenskar kr. fer beinleiðis til barna- og ungdomssjónleik. Svensku skúlarnir leggja stóran dent á at visa sjónleik fyrri teimum ungu, og er tí eisini tætt samarbeiði millum Ríkisleikhúsið og skúlarnar. Í hesum sambandi hevur Ríkisleikhúsið sett seg í samband við fleiri kendar dramatíkarar um at skriva leikir fyrri børn og ung.

Ríkisleikhúsið kemur tó eisini enn meira víða. Framförlur eru t.d. fyrri deyvum á teknmáli. Eisini verður vitjað á stovnum so sum fongslum, soleiðis at »ingen unngár os« sum Mats Johansson málber seg.

Sjónleikur ein spegilsmynd av heiminum

Men hvønn týdning leggur so Mats Johansson sjálvur í hetta at framføra og siggja sjónleik?

— Eg haldi, at sjónleikurin eigur at vera ein spegilsmynd av okkara lívi og samfelagnum vit liva í. Hann skal kunna elva til gleði og geva fólk kensluupplivingar og estetiskar upplivingar,